

VII. Kriza János népköltészeti vonatkozású jegyzetei

Gyulai Ertek[?]

A kettő közül melyik már az igazi és helyes? Illetetlenül hagyni-e a népmesét mint a hogy a nép szokta beszélni, vagy kiegészítés elhagyás által oly kerek egészet állítani össze, mely a művészi eszme követelményeinek is megfeleljen? – Gyűjtő és kritikus volt-e Gál vagy művészi feldolgozó s így költő? – Azonban a lenézett együgyű nép hiven őrzi a századok hagyományait, meg mindazokat a mondákat, dalokat énekl, a melyiket apjaitól hallott, átadja maradékainak, sőt folyvást újakat is alkot. De a hanyatlás nyomait már észrevehetni, a régiek romlanak, az újabbak csak a régiek ismétlései, a legjobb esetben új dolgok régi alakba öntve. Valami nagyobb mű nem igen áll elő, legfeljebb csak egy egy dal, egyegy ballada az, melybe még a régi erő nyilatkozik.

Lelőhely: MTAKK Irod. 4-r. 413. 19v. oldal

Megjegyzés: Kriza János kézírása, az adott oldalra e bejegyzés után más nem került.

Budai Ilona nagypénteken egy *vén asszontól*.

„Hiába volt azon hitem, hogy a székely földnek szűk a nepdala, de hát menyi tündéregéje és azokból mely magos költeszeti lelek sugárzik

[...]

Gálfi: olykincseket látok veszőfelben, melyek a nemz. nyelvre nézve megbecsülhetlenek, s melyekről képzetem sem volt. Ilyen forma töredéknek meg többnek is birtokában. Csak azért tűnik fel a Nyikó mejjéke, mert innen bírt legcélravezetőbb kezelőket; de a többi vidékek is epp olyérdekesekek lettek volna jó kezelők mellett, sőt Hszekről s különösen Csikból még több eredetiséget reméllenék jó kezelők mellett. Játék közbe énekelve Csikba is használják az Eladó nótákat.

Lelőhely: MTAKK Irod. 4-r. 413. 27v. oldal

Megjegyzés: Kriza János az itt közölt 2. mondat elejére maga tett idézőjelet, ám hogy kitől idézhetett, nem tudni. A Gálfi után következő gondolatok kivonatolják Gálfi Sándor 1862. július 28-i, Krizához írt levelét. (30. levél)

Újabb ballada forma költemények v. verszetek számtalanok leteznek minden faluban; mert egynevezetes haláleset aligtörténik hogy megne énekeljék: de ezek inkább halotti bucsuztató alakjába jelennek meg;

Lelőhely: MTAKK Irod. 4-r. 413. 29v. oldal

Megjegyzés: Ez a közlés is a nagyrészt Gálfi Sándortól szerzett információk között szerepel.

Gálfi Sándor levele

„1859^{ben} felszólítva: gyűjtsön népdalokat, elvégre is azon rideg[?] tudomásra jutottam hogy a szekely föld nagyon szegény föld népdal dolgában, rea szántam hát magam néhány nepdal irását megkísérteni; mert ugy gondolkoztam, hogy *legjobb szekely népdal* lenne az, mit egy táalentumos szegény legény jókedvibe írna.

„Képzeletem szerint az a legjobb *Népdal*, mit egy költőnek született szekely *ficzkó jókedvibe* írna. így született legelső nepdalom 1859 mart.

Jan. 30. 1862 „A népdalok is szívárogtak bé ide Mországból. S eredetit keveset lehet találni *ezen századból*. Hogy régebben eredeti népdalok is léteztek, némi nyomát [-] tapasztaltam, mert néhány strofát egyik másik nép daltöredékből hallok énekelteni, de az egészet senki setudja. Így 3- vagy 4 dalt eppen azért irtam, hogy az általam becsesnek talált egypár sort abba foglalva megmentssem az elveszéstől.

Némi vázzát ilyeknek bírom, de variánsai kénenek[?], bajos dalolásra birni a szegénységet, s még megis kérdeni[?]; az efféle népies kolteményeket pd a népnek legalsó osztályainál lehet leginkáb feltalálni:

- 1) *Magyarósi Tamás* így kezdődik: Honnét házasodol *Magy. Tamás*?
- 2) *Fogarasi István*: Ablakba könyököl Fog. István.
- 3) *Bethlen Anna* így kezdodik: Sárosi Mihály Betlen János
- 4) *Névtelen* így kezdődik: Hét szép esztendeje, s teljes harmad napja. Hogy rabságba estem bé Torokországba, Két gerezd szőlőért s három szem bar
- 5) *Névtelen* : Oh sokat könyörgék Apámnak anyámnak Ne adjanak engem nagyhegyi tolvajnak.

Van olyan is, mely töredékben is erthető, de a hézagok mégis kitűnek[?] bennük[?] – de azért mégis kedves gondolatok s *az az édes régi* egyszerű tiszta kifejezés bennük csaknem elragadnak.

Lelőhely: MTAKK Irod. 4-r. 413. 30. oldal